

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABVOTI UNIVERSITETI

“UMUMIY SOTSIOLOGIYA”
fanining o'quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jumalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60311000 – Sotsiologiya

Toshkent-2022

Semestr	Fan/modul kodi 302US 1-2 16	Fan/modul turi majburiy	Ta'lim tili o'zbek	Ishlab chiqilgan o'quv yili 2022/2023				Jami yuklama (soat)	
				O'quv mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)			
		Haftalik dars soatlari		Jami:		Laboratoriya amaliy		seminar ma'ruza	
ECTS - Kreditlar									
1	Umumiy sotsiologiya	5	4	60	30	0	0	90	150
2	Umumiy sotsiologiya	7	6	90	30	60	0	120	210
3	Umumiy sotsiologiya	4	4	60	30	0	0	60	120
Jami:		16	14	210	90	120	0	270	480

1. FANNING MAZMUNI

Mazkur fanni o'qitishdan maqsad – sotsiologiyaning jamiyat hayotidagi o'ri, funksiyalari, ahamiyati to'g'risida batafsil ma'lumot berish, zamonaviy ijtimoiy hayotning murakkab hodisa va jarayonlarini ilmiy tushunish, amaliy faoliyatda sotsiologik bilim va metodlardan foydalanish malakalarini shakllantirishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fanning vazifasi – sotsiologiya fani obyekt, predmeti, asosiy tushuncha va kategoriyalarini mohiyatini tushuntirish, zamonaviy sotsiologiyadagi asosiy maktab va yo'nalishlar bilan tanishtirish, sotsiologiya fanining asosiy qonun va tamoyillarini umumiy va xususiy jihatlarini ko'rsatib berish, amaliy sotsiologik tadqiqot metodlari va dasturi to'g'risida muayyan tassarur uyg'otish, sotsial struktura, sotsial stratifikatsiya, sotsial mobillikning mohiyati va mazmunini ochib berish orqali talabalarga jamiyatda bo'layotgan sotsial jarayon, hodisalarni ilmiy tahlil etish zaruriyatini singdirishdir.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIVALAR

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- sotsiologiyani mustaqil fan sifatida shakllanishi omillari, uning tadqiqot obyekti va predmeti, strukturasi va fanlar tizimidagi o'ri, jamiyatni yaxlit ijtimoiy tizimligi, shaxs va jamiyat munosabatlari, ijtimoiy hayotning dolzarb muammolari, jamiyat a'zolarining shaxsiy va ijtimoiy faoliyatini muvofiqlashtiradigan sotsial institutlar faoliyati haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- sotsiologiya fanining turli yo'nalishlardagi nazariy-metodologik asoslari, fanning asosiy tushuncha, kategoriyalari va qonunlari, shaxs va uning ijtimoiylashuv jarayoni, sotsial guruhlarning jamiyat a'zolarining ijtimoiy mavqesi, ijtimoiy-siyosiy jarayonlar ma'lum bir qonuniyatlarda kechishi, jamiyatda sodir bo'layotgan ijtimoiy jarayonlarning o'zaro bog'liqlikda ekanligini yaxlit idrok etishi hamda jamiyat rivojining asosiy omillarini tasniflay olishni *bilishi va ularni foydalana olishi*;
- turli ijtimoiy-madaniy xususiyatda kechayotgan hodisalarni holis qiyosiy taqqoslash, zamonaviy jamiyatdagi mavjud ijtimoiy muammolardan ustuvorlarni aniqlash va ularni obyektiv tahlil qilish, muayyan hodisa va voqealarga kishilarning shaxsiy munosabatlarini o'rganishga qaratilgan empirik tadqiqotlarda ishtirok etish, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy sohalarida o'tkazilgan amaliy sotsiologik tadqiqotlar natijalaridan foydalana olish *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*.

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

ma'ruzalar, interfaol keys-stadilar, seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);

guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; individual loyihalar; jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

4. TALABALAR KREDITLARINI OLISH TARTIBI

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

Nazoratlarni amalga oshirish tartibi va baholash mezonlari:

Talaba bilimni baholash

Talaba bilimni baholash kredit-modul tizimiga muvofiq ishlab chiqilgan Nizom asosida amalga oshiriladi. Oraliq va yakuniy nazorat turlari, shakllari va soniga keyingi semestrlar davomida kafedra yig'ilishi qarorlariga asosan o'zgartirish kiritish huquqi beriladi. Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

1-semestr	
Nazorat turi	OB
Nazorat shakli	Test*
2-semestr	
Nazorat turi	OB
Nazorat shakli	Test*
3-semestr	
Nazorat turi	OB
Nazorat shakli	Test*

Nazorat 3ta savol bo'yicha o'rtacha qiymat bilan belgilanadi.
yakuniy baholashlarda 3 tadan topshiriq beriladi

Baho qo'yish tartibi: Har bir topshiriq - 5 baho

Talabalar bilimni baholash mezonlari

- a) "5" (a'lo) baho uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
  - Hulosa va qaror qabul qilish;
  - Ijodiy fikrlay olish;
  - Mustaqil mushohada yurita olish;
  - Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
  - Mohiyatini tushunish;
  - Bilish, aytib berish;
  - Tasavvurga ega bo'lish;
- b) "4" (yaxshi) baho uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
  - Mustaqil mushohada yurita olish;
  - Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;
  - Mohiyatini tushunish;
  - Bilish, aytib berish;

- Tasavvurga ega bo'lish;
- v) "3" (qoniqari) baho uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim;
- Mohiyatini tushunish;
- Bilish, aytib berish;
- Tasavvurga ega bo'lish;
- g) talabning bilim darajasi "2" (qoniqarsiz) deb quyidagi hollarda baholanadi:
- Aniq tasavvurga ega bo'lmasilik;
- Javoblarda xatoliklarga yo'l qo'yilganlik;

Bilmaslik.

Izoh: Nazorat turlari, shakllari va soniga keyingi semestrlar davomida kafedra yig'ilishi qarorlariga asosan o'zgaritirish kiritish huquqi beriladi. Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muvayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

1. Ma'ruza mashg'ulotlari:

№	Ma'ruza mavzulari	I-semestr		Soatlar hajmi
		Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)		
1	I-mavzu. Sotsiologiyaning fan sifatida vujudga kelishi va taraqqiyotini asosiy bosqichlari	Antik davrning qomusiy olimlari va Sharq mutafakkirlarining ijtimoiy-falsafiy ta'limotlari (Platon, Aristotel, Forobiy, Ibn Haldun va boshqalar) zamonaviy sotsiologiyaning muhim manbalari sifatida. Sotsiologiya fanining vujudga kelishida ijtimoiy-iqtisodiy, g'oyaviy-nazariy shart-sharoitlar. Sotsiologiya vujudga kelishining tarixiy sharoitlari XIX asr boshlarida kapitalizm rivojlanishi. XIX asr boshlaridagi G'arb jamiyatshunosligida rivojlanish g'oyasi. Oliyosiy tadqiqot usullarining shakllanishi. Empirik sotsial tadqiqotning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Sotsiologiyaning mustaqil fan sifatida shakllanishining obyektiv zaruriyati. Sotsiologiya shakllanishining ilk asosiy bosqichlari: pozitiv-naturalistik, psixologik, O. Kont va uning tarixiy taraqqiyot, ijtimoiy turg'unlik va ijtimoiy o'zgaruvchanlik qonunlari haqidagi pozitivistik ta'limot. E.Dyurkgeymning sotsiologik ta'limoti, sotsiologiyaning predmeti va strukturasi haqidagi g'oyalari. M.Veberning sotsiologik ta'limoti va metodologik g'oyalari. G.Zimmelingning formal sotsiologiyasi.		4
2	2-mavzu. Sotsiologiyaning obyekti va predmeti	O.Kont - pozitiv sotsiologiyaning asoschisi, uning sotsiologiyani mustaqil fan sifatida yaratishdagi da'vatlari rejalari. G'arb sotsiologiyasi klassiklari: M.Veber, E.Dyurgeym, G.Spenser, V.Pareto va boshqa mutafakkirlarning ishlarida sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammosi. Sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammolarini yechishning o'ziga xosligi. Sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammosini yechish yo'lidagi turli yo'nalishlardagi g'oyaviy-nazariy izlanishlar. Sotsiologiyaning obyekti va predmetini ta'riflashdagi eng yangi tendensiyalar. Sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammosini kompleks tarzda yechishga urinishlar.		4
3	3-mavzu.	Fanda struktura tushunchasi va uning ahamiyati, Sotsiologiyaning strukturasi va uning asosiy turlari, Sotsiologiyaning strukturasi va uning asosiy turlari.		4

Sotsiologiya strukturasi	Sotsiologiya elementlarining rivojlanish dinamikasi. Fundamental (asosiy) va amaliy sotsiologiya. Ularning umumiylik va farqi. Jamiyat hayotining fundamental muammolarini sotsiologik tahlili. Nazariy va empirik sotsiologiya.	
4	Sotsiologiyada maxsus va tarmoq yo'nalishlari tushunchalari. XX asrning birinchi choragida tarmoq sotsiologiyasini shakllanishi. Sotsiologiyada maxsus va tarmoq yo'nalishlarning obyekti, predmeti, maqsad va vazifalari. Sotsiologiyadagi muhim maxsus va tarmoq yo'nalishlari: sotsial institutlar, sotsial taraqqiyot, sotsial munosabatlar, jamoatchilik fikri sotsiologiyasi, oila sotsiologiyasi, din sotsiologiyasi, siyosiy sotsiologiya, madaniyat sotsiologiyasi, mehnat sotsiologiyasi, iqtisodiy sotsiologiya, huquq sotsiologiyasi, sanoat sotsiologiyasi va boshqalar. R.Mertonning «O'ra darajadagi nazariya»si maxsus va tarmoq yo'nalishlarining bazisi sifatida. Maxsus va tarmoq yo'nalishlarini ijtimoiy taraqqiyot ehtiyojlariga muvofiq rivojlanish dinamikasi. Zamonaviy sotsiologiya maxsus va tarmoq yo'nalishlari istiqbollari.	4
4-mavzu. Sotsiologiya fanlar tizimida	Sotsiologiyani mustaqil fan sifatida shakllanishiga boshqa fanlar ta'siri. Sotsiologiya va falsafa. Qadimgi Xitoy, Xindiston, Yunoniston va Markaziy Osiyo mutafakkirlari falsafiy ta'limotida jamiyat va uning muammolari haqidagi qarashlar. Sotsiologik muammolarni tahlil etishda falsafa fani qonun va kategoriyalarining ahamiyati. Falsafiy nazariyalarning takomillashirishda aniq sotsiologik tadqiqotlarning o'ri. Sotsiologiya va tabiiy fanlar. «Bir omil pozitivistik-naturalistik maktablar» nazariyalarining sotsiologiya rivojiga ta'siri. Sotsiologiya va psixologiya, demografiya, genetika, sotsial geografya. Sotsiologiya va aniq fanlar. Sotsiologik tadqiqotlar va matematika fani aloqadorligi. Sotsiologiya va statistika. Sotsiologiyaning fanlar tizimida umumidissiplinar fan sifatida tuigan o'ziga xos o'ri.	4
5-mavzu. Asosiy sotsiologik tushunchalar	Fanda ilmiy tushunchalarning ahamiyati. Sotsiologik tushunchalarni yaratish. Tushuncha nazariyaning asosiy tarkibiy elementi. Tabiiy fanlarning sotsiologiya fani tushunchalarini paydo yaratilishidagi ta'siri. Zamonaviy sotsiologiyaga matematika fani tushunchalarining kirib kelishi. XIX asrning oxiri va XIX boshida falsafiy tushunchalarning nazariy sotsiologiyaga ta'siri. Asosiy sotsiologik kategoriyalar: sotsial voqealik, sotsial munosabat, sotsial harakat, sotsial institut, sotsial struktura va boshqalar. Sotsiologik tushunchalarning asosiy turlari: umumifalsafiy, xususiy sotsiologik, amaliy sotsiologik. Fanning tushuncha-kategoriya apparati rivojlanishining dolzarb muammolari.	4
6-mavzu. Sotsiologiya metodologiyalari	Metodologiya tushunchasi. Sotsiologik nazariya bilimlar sintezi sifatida. Sotsiologiya metodologiyasi shakllanishining evolyutsiyasi. Pozitivistik, psixologik, nepozitivistik, fenomenologiya realistik metodologiyalar. Asosiy, umumiy va maxsus sotsiologik nazariyalar.	4

7	7-mavzu. Sotsiologiya paradigmatlari	Sotsiologik nazariyalarning funksiyalari. Qonunlar, kategoriyalar va tushunchalar sotsiologik nazariyaning elementlari sifatida. Paradigma tushunchasi va mohiyati Fanning paradigmali statusi. Fanning rivojlanishidagi asosiy bosqichlar: meyoriy, anormal, krizis va inqilob bosqichlari. Fanning paradigmali mavqeyining mezonlari. Fan paradigmati va ilmiy nazariya. Sotsiologik paradigma va sotsiologik nazariyalar. Sotsiologik nazariya va metanazariya. Metasotsiologiya. Asosiy sotsiologik paradigmatlar: sotsial faktlar, sotsial definitiviyalar, sotsial hatti-harakat, psixologik determinizm; sotsial-tarixiy determinizm paradigmatlari. Fanda qonun tushunchasi. Tabiat va jamiyat qonunlari; o'xshashliklar va o'ziga xoslik. Ijtimoiy qonunning sotsiologiyani predmeti sifatidagi umumiy xarakteristikasi. Ijtimoiy mexanizm tushunchasi. Ijtimoiy qonun turlari: dinamik, statistik va boshqalar. Sharq mutafakkirlari qarashlarida ijtimoiy qonun va tendensiyalarning ko'tarilishi. G'arb sotsiologiyasida qonun tushunchasi talqini. Qonun ustuvorligi tushunchasi va uni ijtimoiy taraqqiyotga ta'siri.	4
8	8-mavzu. Ijtimoiy qonunlar		2
2-semestr			
9	9-mavzu. Sotsial status va rollar	Sotsial status to'g'risida tushuncha. Kishining statusimazmuni, mohiyati va uni ijtimoiy hayotda tutgan o'rni. Asosiy va asosiy bo'lmagan (lahzali) statuslar. Statuslarni turlarga ajratish. Sotsial va shaxsiy statuslar o'rtasidagi farqlar. Belgilanaadigan va erishiladigan statuslar. Tug'ma status. Aralash status. Insonning statusi qiyofasi: barcha statuslar majmui. Statusli guruhlar, sotsial kategoriyalar. Statuslarni mos kelmasligi. Statuslar iyeraxiyasi. Sotsial meyorlar va sotsial rollar. Rol hatti-harakatning modeli sifatida. Rolli yig'irma. Sotsial yo'l-yo'riq. Rol va statusning mos kelishi. Statuslararo distansiya.	2
10	10-mavzu. Sotsial harakat va sotsial o'zaro-harakatlar	Sotsial harakat tushunchasi va mohiyati. Sotsial harakat belgilari. Sotsial harakat strukturasi. M.Veberning sotsial harakat to'g'risidagi qarashlari. Sotsial harakat turlari: maqsadli-ratsional (oqilona), maqsadli-qadriyatli, an'anaviy va affektiv. T.Parsonning sotsial harakat to'g'risidagi nazariyasi. Sotsial harakatni amalga oshirish mexanizmlari. Sotsial o'zaro harakat tushunchasi va mohiyati. Sotsial o'zaro harakat strukturasi. Sotsial o'zaro harakat turlari.	2
11	11-mavzu. Sotsializatsiya jarayonlari	Sotsializatsiya tushunchasi. Sotsializatsiya kishilarga ijtimoiy-madaniy meyorlarni singdirish va sotsial rollarni o'zlashtirish mexanizmi sifatida. Sotsializatsiyada universallik va o'ziga xoslik. Sotsializatsiya mexanizmi va jarayon sifatida. Sotsializatsiya jarayoni: bosqich va davrlari. Birlamchi va ikkilamchi sotsializatsiya. Sotsializatsiya agentlari va institutlari. Sotsializatsiya va shaxsning shakllanishi. Sotsial «Men»ni paydo bo'lishi. Ch.Kulning «Ko'zgudagi Men» nazariyasi. «Men» jarayon sifatida. Sotsializatsiyaning tarkibiy qismlari. Tarbiya, ulg'ayish, majburlash, o'rgatish. Desotsializatsiya va resotsializatsiya.	2

12	12-mavzu. Sotsial guruhlar	Sotsial guruh tushunchasi, uning asosiy belgilari. Sotsial guruh turlari: smlar, millatlar, demografik birlashmalar, jamoalar va boshqalar. Eys (elita) guruhlari tushunchasi. Sotsiologiyada sotsial guruhlarga ajratish mezonlarining xilma-hilligi: shakllanish usuliga ko'ra, faoliyat sohasiga ko'ra, o'zaro ta'sir turiga ko'ra va boshqalar. G'arb sotsiologiyasida kichik guruhlar nazariyasi: sosiometriya, guruh o'zgaruvchanligi, psixoterapevtik va boshqalar sotsial guruhlarning shakllanishi, ishlashi va taraqqiy etishi qonunlarini tushuntiruvchi nazariyalar sifatida. Kvaziguruhlar. Qon-qarindoshlikka asoslangan guruhlar: urug', qabila, qarindoshlar, oila, elat, millat. Ommani sotsiologik o'rganish.	2
13	13-mavzu. Sotsial institutlar	Sotsiologiyada sotsial institut tushunchasi. Sotsial institut belgilari. Sotsial institutning asosiy vazifalari. Sotsial institut turlari: oila, siyosat, din, iqtisod, ta'lim, huquq va boshqalar. Jamiyat hayotida sotsial institutlarning o'rni. Oila va nikoh. Iqtisodiy institutlar. Ularning ko'rinishlari va vazifalari. Yashirin va norasmiy iqtisodiyot. O'zbekistonda huquqiy ongning o'ziga xosligi. O'zbekistonda fuqarolik jamiyati institutlarini shakllantirish va rivojlantirish. Din sotsiomadaniy institut sifatida. Ta'lim sotsial institut sifatida. Uning taraqqiyoti va shakllari. Umumiy, o'rta-maxsus va oliy ta'lim. Oliy ta'lim va fan: tarkibi va ilmiy-pedagogik kadrlar. O'zbekiston oliy ta'lim tizimi va Yevropa hamda AQSH universitetlari: umumiylik va xususiylik. Ta'lim tizimidagi islohotlar tajriba va istiqbol.	2
14	14-mavzu. Sotsial munosabatlar	Sotsial munosabatlar tushunchasi, strukturasi, mohiyati. Sotsial munosabat turlari: hamfikrlk, kooperatsiya, konfliktlar, kurash, begonolashuv, befarqlik, krizis, kamsitish, notenglik. Sotsial munosabatlar tizimidagi plyuralizm. Hamfikrlk, barqarorlik va kooperatsiya – sotsial tizimlarning muvaffaqiyati ishlabchining omillari sifatida. E.Dyurkgeym konsepsiyasida hamfikrlk tushunchasi. Kooperatsiya ijtimoiylikning asosiy belgisi sifatida. Pozitivizm sotsiologiyasida barqarorlik va inqirozmuammosi. Barqarorlikni strukturaviy-funksional asoslash. Begonolashuv va tamazzul. E.Dyurkgeymning anomiya (qonunsizlik) konsepsiyasi, F.Tennis, M.Veber, G.Zimmel va sotsiologiyaning boshqa asoschilari ta'limotlarida begonolashuv va jamiyatdagi krizis xodisalarining o'zaro aloqodorigi to'g'risidagi fikrlari. Begonolashuv turlari va ularning ijtimoiy oqibatlari. Tenglik va plyuralizm ijtimoiy tuzum taraqqiyotining tamoyillari sifatida. Milliy g'oya va milliy mafkuraning sotsial munosabatlar tizimidagi o'rni.	4
15	15-mavzu. Jamiyat sotsial tizim sifatida	Sotsial tizimlar, ularning turlari. Ijtimoiy tashkilot darajalari. Inson sotsial tizimning tarkibiy qismi sifatida. Sotsial tizim dinamikasi va barqarorlik muammolari. Jamiyatning mazmuni, tarkibi va funksiyalari tizim sifatida. «Jamiyat» tushunchasi, uning sifatli tasniflari: butunlik, ijtimoiylik, barqarorlik, alohidalik va o'ziga yetarilikk, o'zini boshqara olishga qobiliyati. Jamiyat strukturasi: ma'naviy, iqtisodiy, siyosiy, huquqiy.	2

16	16-mavzu. Jamiyat va iqtisod	turlari: an'anaviy, industrial, postindustrial. Jamiyatning zamonaviy tushunchalari: «ochiq jamiyat», «yopiq jamiyat» «informatsion jamiyat», «iste'mol jamiyati», «mo'l-ko'chilik jamiyati». Iqtisodiy munosabatlari: mulkchilik, ishlab chiqarish, ayirbosh, taqsimot, iste'mol. Iqtisodiy munosabatlarda ho'jalik uklad. Iqtisodning ijtimoiy-madaniy o'ziga xosligi. Jamiyatning iqtisodiy boshqa sohalarining o'zaro munosabatlari. K.Marksning jamiyat mavjudligi va rivojida iqtisodning dominant roli haqidagi g'oyalari. Jamiyat va iqtisod o'zaro munosabatlari haqida G.Spenserning qarashlari. E.Dyurkgeym, M.Veber, T.Parsons nazariyalarida din, huquq, madaniyat, axloq kabi sotsial institutlarning iqtisodiy taraqqiyotga ta'sirining tahlili. E.Dyurkgeym mehnatning ijtimoiy taqsimoti haqida. Zamonaviy iqtisod ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va taqsimot jarayonlarini aks ettiradigan ijtimoiy rollar va statuslarning o'ziga xos tizimi sifatida. Transmilliy korporatsiyalar va dunyoning moliyaviy institutlari: global, mintaqaviy va milliy ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlar.	2
17	17-mavzu. Jamiyat va davlat	Davlat va jamiyat tushunchalari. Antik davrda davlatning vujudga kelishi sabablari. Davlatjamiyat boshqaruvining apparati sifatida. Fransuz mutafakkirlari - Sen-Simon, Sh.Monteskye, J.J.Russo va boshqalarning davlat va fuqarolik jamiyati haqidagi qarashlari. Davlat, hokimiyat va siyosiy tuzummunosabatlari. Jamiyatning davlat tuzumi. Fuqarolik jamiyati va davlat munosabatlari. O'zbekistonda fuqarolik jamiyati shakllanishining ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy omillari.	2
18	18-mavzu. Jamiyat va siyosat	Siyosat tushunchasi. Jamiyatning siyosiy tashkiloti. Siyosiy hokimiyat: faoliyat ko'rsatishi shakllari va metodlarining davlat va jamiyat munosabatlarida namoyon bo'lishi. M.Veberning hokimiyat turlari: xarizmatik, totalitar, demokratik haqidagi g'oyalari. Kishilar, ijtimoiy guruhlar, etnik jamoalarning siyosiy ongi va manfaatlari. V.Paretning elita nazariyasi. Chikago maktabi vakillarining jamiyat va siyosat masalalari o'zaro munosabatlari bo'yicha ishlab chiqqan ta'limotlari. Zamonaviy ijtimoiy-siyosiy jarayonlar va jahon siyosatining subyektlari.	2
19	19-mavzu. Jamiyat va madaniyat	Jamiyat ijtimoiy-madaniy tizim sifatida. M.Veber tomonidan sotsiologiyani madaniyat haqidagi empirik fan sifatida asoslanishi. G.Zimmelnning madaniyatning sotsiologik jihati aks ettiruvchi ta'limoti. Madaniyatning institutsionalizatsiya jarayonlariga ta'siri. Madaniyat va sivilizatsiya. G'arb sivilizatsiyasining halokati haqidagi tanqidiy sotsiologik g'oyalari. Toynbning sivilizatsion taraqqiyotning notekis harakati, an'anaviy, zamonaviy va postzamonaviy sivilizatsiya turlariga a'ratish fikrlari. Taraqqiyotning ijtimoiy-madaniy modelini yaratishga urinishlar. Madaniya globalizatsiya va uning oqibatlari.	2
20	20-mavzu. Jamiyat va din	Din tushunchasi va uning ijtimoiy mazmuni. Din ijtimoiy hayotning eng ko'pna elementi. Kishilik jamiyati tarixida din va diniy e'tiqod ahamiyati. Movarounnaxr	2

21	21-mavzu. Jamiyatning sotsial strukturasi	mutafakkirlari asarlarida dini jamiyat hayotidagi o'zaro munosabatlarning yoritilishi. Jahon dinlari: xristianlik, islom va buddizm hamda ularning evolyutsisi. Dinning sotsial funksiyalari. Din sotsiologiyasi sotsiologik bilimning muhim tarmoq yo'nalishi sifatida. Din va diniy e'tiqod sotsiologik tahlil obyekti sifatida. Zamonaviy jamiyatda dinning o'zaro munosabatlari bilan o'zaro munosabati. O'zbekistonda diniylik va dunyoviylik munosabatlari. Sotsial struktura tushunchasi. Sharq jamiyatida sotsial tabaqalashish muammolari. Platonning asarlarida sotsial struktura masalalarining tahlili. Aristotel tomondan o'rta sinfning ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida asoslanishi. Forobiyning ijtimoiy qarashlarida sotsial struktura muammolarining tadqiq etilishi. A.R.Redkliff-Braun va B.Malinovskiyning struktural-funksional yondashuvlari. R.Mertonning struktural-funksional tahlili. Sotsial tabaqalashishga sinfiylik tamoyilining qo'llanishi va uning salbiy oqibatlari. Ommaviy qatag'onlar - sinfiy yondoshuvning maxsul. XX asrning 20-30 yillaridagi sinfiy tabaqalashuv va uni o'zbek xalqiga keltirgan jiddiy va ayanchli oqibatlari. Sotsial struktura tushunchasining zamonaviy g'oyalari. Jamiyatning sotsial strukturasi rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari. Sotsial-demografik struktura: O'zbekiston jamiyatida holati va mohiyati.	2
22	22-mavzu. Sotsial stratifikatsiya	Sotsial stratifikatsiya tushunchasi. «Sotsial tengsizlik», «sotsial stratifikatsiya», «strata» tushunchalari aloqadorligi. Sotsial stratifikatsiyaning sotsial tizim bilan o'zaro aloqasi. P.A. Sorokinning sotsial stratifikatsiya to'g'risidagi nazariyasi. Stratifikatsiya asoslari va mezonlari: iqtisodiy holat, mavqe, ta'lim va hokimiyat. Stratifikatsiya va sotsial differentsiatsiya. Stratifikatsion tizimlar: qullik, kasta, klan va sinf. Ochiq va yopiq tizimlar. Sotsial stratifikatsiya nazariyasi sinfiylik ta'limotiga qarshi g'oya sifatida. Zamonaviy O'zbekistonda sotsial stratifikatsiya masalalari tahlili.	2
		3-senestr	Jami:
23	23-mavzu. Sotsial mobillik	Sotsial mobillik tushunchasi. Sotsial mobillik to'g'risida sotsiologiya klassiklari: M.Veber, E.Giddens, T.Parsons, P.Sorokin va boshqalarning qarashlari. Mobillik belgilari va turlari. Мобильность типа: Mobillik turlari: gorizontaal va vertikal. Jamiyatda sotsial mobillik yo'llari. Migratsiya va uning tarixiy shakllari. Emigratsiya va migratsiya. Iqtisodiy migratsiya. Majburiy migratsiya.	2
24	24-mavzu. Etnosotsiologiya	Etnosotsiologiya mustaqil fan sifatida Etnosotsiologiyaning predmeti, strukturasi va asosiy tushunchalari. Etnosotsiologiyaning tadqiqot metodlari. «Ijtimoiy» va «Etnik» munosabatlari. Millat madaniy-psixologik jamoa sifatida. «Etnos» va «millat» tushunchalarining o'zaro bog'liqligi. Zamonaviy dunyoda etnik omilning o'zaro bog'liqligi. Etniklik nazariyasi va konsepsiyasi. Etniklik muammosi. Etniklik aralashuvchanlik. Zamonaviy dunyoda etniklik vunosabatlari.	4

25	25-mavzu. Sotsial konfliktlar	Milliy-etnik jamoalarning tarixiy va zamonaviy nazariyalari. XX asrdagi millatlarni o'rganuvchi maktab va yo'nalishlar. XX asrdagi milliy jamoalar va etnoslar konsepsiyasi. Funktsionalizm. Amerika maktabi. Etnopsixologik maktab. Klod Levi-Strossning strukturalizm nazariyasi. Lesli Elvin Uaytning neoevolutsionizm nazariyasi. L. Gumilyovning etnogenez konsepsiyasi. Sotsial konflikt tushunchasi. Sotsial konfliktlar ro'y berish bosqichlari. Sotsial konfliktlarning funktsiyasi va sub'ektlari. Konflikt turlari: shaxslararo konflikt, shaxslar ichida konflikt, shaxs va guruh o'rtasida konflikt, guruxlararo konfliktlar, davlatlararo konfliktlar, millatlararo konfliktlar, konflikt sabablari. Sotsial konflikt dinamikasi. Konfliktli vaziyatlarda hulq-atvor strategiyasi. Konfliktlarni haletish.	4
26	26-mavzu. Ekologiya sotsiologiyasi	Ekologiya sotsiologiyasi tushunchasi. Uning shakllanish davrlari. Ekologik vaziyat tushunchasi. Sanoatlashgan va agrar xududlardagi ekologik vaziyat: umumiylik va xususiylik. Atrof-muxit xolati: dunyoda, mintaqada, mamlakatda, viloyatda, shahar, tuman va qishloqlarda. Ekologik madaniyat va uning asosiy elementlari. Ekologik ong tushunchasi. Ekologik ong saviyasi uni rivojlantirish tendensiyasi. Barqaror ijtimoiy rivojlanish konsepsiyasi, uning asosiy tamoyillari va unda ekologik ong axamiyati. O'zbekistondagi ekologik vaziyatni yaxshilashdagi roli. Ekologiya sotsiologiyasining asosiy konsepsiyasi.	4
27	27-mavzu. Sotsial kommunikasiyas i	Sotsial kommunikasiya tushunchasi. Sotsial kommunikasiya jarayoniga berilgan asosiy ta'riflar va modellar. Sotsial kommunikasiya - ma'lumotlarni uzatish, sotsial tizim elementlarni o'zaro bog'lovchi jarayon sifatida. Sotsial kommunikasiyaning turlari. Jamoatchilik fikri va sotsial stereotiplar ommaviy kommunikasiya natijalari sifatida. Informasion to'siqlar. Mish-mishlar norasmiy kommunikasiya maxsuli. Zamonaviy jamiyat hayotida sotsial kommunikasiya o'rni va axamiyati.	4
28	28-mavzu. Sotsial o'zgarishlar va taraqqiyot	Sotsial o'zgarish: tushuncha va shakllari. Sotsial o'zgarishlar strukturasi va mexanizmlari. O'zgarish, rivojlanish, progress, regress. Sotsial o'zgarishlar to'g'risidagi nazariyalar, sotsial o'zgarishlarga olib boruvchi omillar. Jamiyatning evolyutsion rivoji. Sotsial inqiloblar va ularning salbiy oqibatlari. Zamonaviy sotsiologiyada sotsial o'zgarishlar nazariyalari. Sotsial o'zgarish va sotsial barqarorlik. Sotsial keskinlik. Yangi sharoitlarda sotsialtransformatsiya: yo'nalishlari, omillari, sotsial oqibatlari. Globalizatsiya va o'zgarayotgan dunyo. Global rivojlanish. Dunyo tizimlarini shakllanishi. Jahon hamjamiyatida O'zbekistonning tugan o'rni.	4
29	29-mavzu. Sotsial infrastruktura	Sotsial infrastruktura tushunchasi. Sotsial infrastruktura ijtimoiy taraqqiyot omili. Amerikalik iqtisodchi P. Rozenshteyn-Rodan sotsial infrastruktura tushunchasi muallifi. XX asrning 40-yillarida fanga sotsial infrastruktura tushunchasining joriy etilishi. Sotsial infrastruktura iqtisodiy va ijtimoiy hayot sharoitlarini o'rganish omili. Sotsial infrastrukturaning moddiy-buyum muhiti va shaxs, guruh, sinf,	4

30	30-Mavzu. Zamonaviy sotsiologiya va uning taraqqiyoti istiqbollari	Jamiyat munosabatlari hamda aloqalarini namoyon qilishi. Sotsial infrastruktura sotsial subyekti asosiy faoliyatini (mehnat, ijtimoiy-siyosiy, madaniy, oilaviy-ma'ishiy) ratsional tashkil qilish mexanizmi sifatida. Sotsial infrastrukturaning asosiy obyektlari. Sotsial infrastrukturaning shakllari: chiziqli (temir yo'l, avtotrassa, aloqa seti, jlektir uzatish liniyalari va h.z.). Aniq (maktablar, teatrlar, oliy o'quv yurtlari va h.z.). Sotsial infrastrukturaning milliy xususiyati. Murakkab iqlimli hududlarning sotsial infrastrukturasi. Sotsial infrastruktura rivojining tendensiyasi. Global jahon hamjamiyati zamonaviy sotsiologiyaning obyektli sifatida. Yangi sotsiologik ta'limotlar. XXI asrdagi sotsiologik paradigmalari. Sotsiologiyada modern va postmodernizm nazariyalari. O'zbekistonda sotsiologiya sotsial jarayonlarni globallashtirish sharoitida rivojlanish muammolari. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan empirik va amaliy sotsiologik tadqiqotlarda foydalanish. Yangi sotsial texnologiyalar va sotsiomadaniy tadqiqotlar. Axborot jamiyati sharoitida sotsial bashorat va loyihalashtirish.	Jami: 30 Hammasi: 90
----	---	---	-------------------------

2. Seminar mashg'ulotlar

Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqildi. Ma'ruza mashg'ulotlarida olgan bilim va ko'nikmalarni mustahkamlaydilar hamda yanada boyitadilar. Bunga jamoa bo'lib mashg'ul qilish yo'li bilan va mustaqil ishlash yo'li bilan erishiladi. Mustaqil ishlashda darsliklarni, o'quv qo'llanmalarini, uslubiy multimedia qurollarini bilan jithozlangan auditoriyada bir akademik guruhda alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tiladi, "keys-stadi" texnologiyasi ishlatiladi, keyslar mazmuni o'qituvchi tomonidan belgilanadi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimedia qurollari yordamida uzatiladi.

№	Seminar mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1-semester			
1	1-mavzu. Sotsiologiyaning fan sifatida vujudga kelishi va taraqqiyotini asosiy bosqichlari	Antik davrning qomusiy olimlari va Sharq mutafakkirlarining ijtimoiy-falsafiy ta'limotlari (Platon, Aristotel, Forobiy, Ibn Haldun va boshqalar) zamonaviy sotsiologiyaning muhim manbalari sifatida. Sotsiologiya fanining vujudga kelishida ijtimoiy-iqtisodiy, g'oyaviy nazariy shart-sharoitlar. Sotsiologiya vujudga kelishining tarixiy sharoitlari XIX asr boshlarida kapitalizm rivojlanish tarixi sharoitidagi G'arb jamiyatshunosligida rivojlanish XIX asr boshlaridagi G'arb jamiyatshunosligida rivojlanish g'oyasi. Qiyosiy tadqiqot usullarining shakllanishi. Empirik sotsial tadqiqotning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Sotsiologiyaning mustaqil fan sifatida shakllanishining obyektiv zaruriyati.	4
2	2-mavzu. Sotsiologiyaning obyektli va predmeti	O. Kont - pozitiv sotsiologiyaning asoschisi, uning sotsiologiyani mustaqil fan sifatida yaratishdagi dastlabki rejalari. G'arb sotsiologiyasi klassiklari: M. Veber, E. Dyurqeym, G. Spenser, V. Pareto va boshqa mutafakkirlarning	4

	ishlarida sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammosi. Sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammolarini yechishning o'ziga xosligi. Sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammosini yechish yo'lidagi turli yo'nalishlardagi g'oyaviy-nazariy izlanishlar. Sotsiologiyaning obyekti va predmetini ta'riflashdagi eng yangi tendensiyalar. Sotsiologiyaning obyekti va predmeti muammosini kompleks tarzda yechishiga urinishlar. Fanda struktura tushunchasi va uning ahamiyati. Sotsiologiyaning strukturalari va uning asosiy tarkibiy qismlari. Sotsiologiya strukturalari elementlarining rivojlanish dinamikasi. Fundamental (asosiy) va amaliy sotsiologiya: ularning umumiyligi va farqi. Jamiyat hayotining fundamental muammolarini sotsiologik tahlili. Nazariy va empirik sotsiologiya. Sotsiologiyada maxsus va tarmoq yo'nalishlari tushunchalari. Sotsiologiyada maxsus va tarmoq yo'nalishlarining obyekti, predmeti, maqsad va vazifalari. Sotsiologiyadagi muhim maxsus va tarmoq yo'nalishlari: sotsial institutlar, sotsial taraqqiyot, sotsial munosabatlar, jamoatchilik fikri sotsiologiyasi, oila sotsiologiyasi, din sotsiologiyasi, siyosiy sotsiologiya, madaniyat sotsiologiyasi, mehnat sotsiologiyasi, iqtisodiy sotsiologiya, huquq sotsiologiyasi, sanoat sotsiologiyasi va boshqalar. Sotsiologiyani mustaqil fan sifatida shakllanishiga boshqa fanlar ta' siri. Sotsiologiya va falsafa. Qadimgi Xitoy, Xindiston, Yunoniston va Markaziy Osiyo mutafakkirlari falsafiy ta'limotida jamiyat va uning muammolari haqidagi qarashlar. Sotsiologik muammolarni tahlil etishda falsafa fani qonun va kategoriyalarining ahamiyati. Falsafiy nazariyalarning takomillashtirishda aniq sotsiologik tadqiqotlarning o'rni. Sotsiologiya va tabiiy fanlar. «Bir omil pozitivistik-naturalistik maktablar» nazariyalarning sotsiologiya rivojiga ta' siri. Sotsiologiya va psixologiya, demografiya, genetika, sotsial geografiya. Fanda ilmiy tushunchalarning ahamiyati. Sotsiologik tushunchalarni yaratish. Tushuncha nazariyining asosiy tarkibiy elementi. Tabiiy fanlarning sotsiologiya fani tushunchalarini paydo yaratilishidagi ta' siri. Zamonaviy sotsiologiyaga matematika fani tushunchalarining kirib kelishi. Asosiy sotsiologik kategoriyalar: sotsial voqe'lik, sotsial munosabat, sotsial harakat, sotsial institut, sotsial struktura va boshqalar. Sotsiologik tushunchalarning asosiy turlari: umumifalsafiy, xususiy sotsiologik, amaliy sotsiologik. Metodologiya tushunchasi. Sotsiologik nazariya bilimlar simetzi sifatida. Sotsiologiya metodologiyasi shakllanishining evolyutsiyasi. Pozitivistik, psixologik, nepozitivistik, fenomenologiya realistik metodologiyalar. Asosiy, umumiy va maxsus sotsiologik nazariyalar. Sotsiologik nazariyalarning funksiyalari. Qonunlar, kategoriyalar va tushunchalar sotsiologik nazariyaning elementlari sifatida.				
3	3-mavzu. Sotsiologiya strukturalari	4			
4	4-mavzu. Sotsiologiya fanlar tizimida	4			
5	5-mavzu. Asosiy sotsiologik tushunchalar	4			
6	6-mavzu. Sotsiologiya metodologiyalari	4			
7	7-mavzu.				

	bosqichlar: meyoriy, anormal, krizis va inqilob bosqichlari. Fanning paradigmali mavqeining mezonlari. Fan paradigmasi va ilmiy nazariya. Sotsiologik paradigmaga va sotsiologik nazariyalarga. Sotsiologik nazariya va metanazariya. Metasotsiologiya. Asosiy sotsiologik paradigmalar: sotsial faktlar, sotsial definitiviyalar, sotsial hatti-harakat, psixologik determinizm, sotsial-tarixiy determinizm paradigmalarini.				
8	8-mavzu. Ijtimoiy qonunlar		Fanda qonun tushunchasi. Tabiat va jamiyat qonunlari: o'xshashliklar va o'ziga xoslik. Ijtimoiy qonunning sotsiologiyani predmeti sifatidagi umumiy xarakteristikasi. Ijtimoiy mexanizm tushunchasi. Ijtimoiy qonun turlari: dinamik, statistik va boshqalar. Sharq mutafakkirlari qarashlarida ijtimoiy qonun va tendensiyalarning ko'tarilishi. G'arb sotsiologiyasida qonun tushunchasi ta'iqini. Qonun ustuvorligi tushunchasi va uni ijtimoiy taraqqiyotga ta' siri.	Jami	30
2-semestr					
9	9-mavzu. Sotsial status va rollar		Sotsial status to'g'risida tushuncha. Kishining statusimazmuni, mohiyati va uni ijtimoiy hayotida tutgan o'rni. Asosiy va asosiy bo'lmagan (lahzali) statuslar. Statuslarni turlarga ajratish. Sotsial va shaxsiy statuslar o'rtasidagi farqlar. Belgilanadigan va erishiladigan statuslar. Tug'ma status. Aralash status. Insonning statusli qiyofasi: barcha statuslar majmui. Statusi guruhlar, sotsial kategoriyalar. Statuslarni mos kelmasligi. Statuslar iyeraxiyasi. Sotsial meyorlar va sotsial rollar. Rol hatti-harakatning modeli sifatida. Rolli yig'ilma. Sotsial yo'l-yo'riq. Rol va statusning mos kelishi. Statuslararo distansiya.		4
10	10-mavzu. Sotsial harakat va sotsial o'zaro-harakatlar		Sotsial harakat tushunchasi va mohiyati. Sotsial harakat belgileri. Sotsial harakat strukturalari. M.Veberning sotsial harakat to'g'risidagi qarashlari. Sotsial harakat turlari: maqsadli-ratsional (oqilona), maqsadli-qadriyatli, an'anaviy va affektiv. T.Parsonning sotsial harakat to'g'risidagi nazariyasi. Sotsial harakatni amalga oshirish mexanizmlari. Sotsial o'zaro harakat tushunchasi va mohiyati. Sotsial o'zaro harakat strukturalari. Sotsial o'zaro harakat turlari.		4
11	11-mavzu. Sotsializatsiya jarayonlari		Sotsializatsiya tushunchasi. Sotsializatsiya kishilarga ijtimoiy-madaniy meyorlarni singdirish va sotsial rollarni o'zlashtirish mexanizmi sifatida. Sotsializatsiyada universallik va o'ziga xoslik. Sotsializatsiya mexanizm va jarayon sifatida. Sotsializatsiya jarayoni: bosqich va davrlari. Birlamchi va ikkilamchi sotsializatsiya. Sotsializatsiya agentlari va institutlari. Sotsializatsiya va shaxsning shakllanishi. Sotsial «Men»ni paydo bo'lishi. Ch.Kulining «Ko'zgu'dagi Men» nazariyasi. «Men» jarayon sifatida. Sotsializatsiyaning tarkibiy qismlari. Tarbiya, ulg'ayish, majburlash, o'rgatish. Desotsializatsiya va resotsializatsiya.		4
12	12-mavzu. Sotsial guruhlar		Sotsial guruh tushunchasi, uning asosiy belgileri. Sotsial guruh turlari: simflar, millatlar, demografik birlashmalar, jamoalar va boshqalar. Eys (cita) guruhlar tushunchasi. Sotsiologiyada sotsial guruhlarga ajratish mezonlarining xilma-hilligi: shakllanish usuliga ko'ra, faoliyat sohasiga ko'ra, o'zaro ta' siri turiga ko'ra va boshqalar. G'arb		4

13	13-mavzu. Sotsial institutlar	sotsiologiyasida kichik guruhlar nazariyasi: sotsiometriya, guruh o'zgaruvchanligi, psixoterapevtik va boshqalar sotsial guruhlarining shakllanishi, ishlashi va taraqqiy etishi qonunlarini tushuntiruvchi nazariyalari sifatida. K vazirguruhlar. Qon-qarindoshlikka asoslangan guruhlar: urug', qabila, qarindoshlar, oila, elat, millat. Sotsiologiyada sotsial institut tushunchasi. Sotsial institut belgilari. Sotsial institutning asosiy vazifalari. Sotsial institut turlari: oila, siyosat, din, iqtisod, ta'lim, huquq va boshqalar. Jamiyat hayotida sotsial institutlarning o'zini o'zida va nikoh. Iqtisodiy institutlar. Ularning ko'rinishlari va vazifalari. Yashirin va norasmiy iqtisodiyot. O'zbekistonda huquqiy ongning o'ziga xosligi. O'zbekistonda fuqarolik jamiyati institutlarini shakllantirish va rivojlantirish. Din sotsiomadaniy institut sifatida. Ta'lim sotsial institut sifatida. Uning taraqqiyoti va shakllari.	6
14	14-mavzu. Sotsial munosabatlar	Sotsial munosabatlar tushunchasi, strukturasi, mohiyati. Sotsial munosabat turlari: hamfikrlilik, kooperatsiya, konfliktlar, kurash, begonolashuv, befarqlik, krizis, kamsitish, notenglik. Hamfikrlilik, barqarorlik va kooperatsiya – sotsial tizimlarning muvaffaqiyatli ishlashining omillari sifatida. E. Dyurkgeym konsepsiyasida hamfikrlilik tushunchasi. Kooperatsiya ijtimoiylikning asosiy belgisi sifatida. Pozitivizm sotsiologiyasida barqarorlik va inqirozmuammosi. Begonolashuv va tanazzul. E. Dyurkgeymning anomiya (qonunsizlik) konsepsiyasi, F. Tannis, M. Veber, G. Zimmel va sotsiologiyaning boshqa asoschilari ta'limotlarida begonolashuv va jamiyadagi krizis xodisalarining o'zaro aloqadorligi to'g'risidagi fikrlari. Begonolashuv turlari va ularning ijtimoiy oqibatlari.	4
15	15-mavzu. Jamiyat sotsial tizim sifatida	Sotsial tizimlar, ularning turlari. Ijtimoiy tashkilot darajalari. Inson sotsial tizimning tarkibiy qismi sifatida. Sotsial tizim dinamikasi va barqarorlik muammolari. Jamiyatning mazmuni, tarkibi va funksiyalari tizimlar sifatida. «Jamiyat» tushunchasi, uning sifatli tasmiylari: butunlik, ijtimoiylik, barqarorlik, alohidalik va o'ziga yetarililik, o'zini boshqara olishga qobiliyati. Jamiyat strukturasi: ma'naviy, iqtisodiy, siyosiy, huquqiy. Jamiyat turlari: an'anaviy, industrial, postindustrial. Jamiyatning zamonaviy tushunchalari: «ochiq jamiyat», «yopiq jamiyat», «informatsion jamiyat», «iste'mol jamiyat», «mo'l-ko'lichilik jamiyat».	4
16	16-mavzu. Jamiyat va iqtisod	Iqtisodiy munosabatlar: mulkchilik, ishlab chiqarish, ayirbosh, taqsimot, iste'mol. Iqtisodiy munosabatlar va ho'jalik ukladlari. Iqtisodning ijtimoiy-madaniy o'ziga xosligi. Jamiyatning iqtisodiy va boshqa sohalarining o'zaro munosabatlari. Jamiyat va iqtisod o'zaro munosabatlarida haqida G. Spenserning qarashlari. E. Dyurkgeym, M. Veber, T. Parsons nazariyalarda din, huquq, madaniyat, axloq kabi sotsial institutlarning iqtisodiy taraqqiyotga ta'sirining tahlili. E. Dyurkgeym mehmatning ijtimoiy taqsimoti haqida. Zamonaviy iqtisod ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va taqsimot jarayonlarini aks ettiradigan ijtimoiy rollar va	4

17	17-mavzu. Jamiyat davlat	statuslarning o'ziga xos tizimi sifatida. Transmilliy korporatsiyalar va dunyoning moliyaviy institutlari: global, mintaqaviy va milliy ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlar. Davlat va jamiyat tushunchalari. Antik davrda davlatning vujudga kelishi sabablari. Davlatjamiyat boshqaruvining apparati sifatida. Fransuz mutafakkirlari - Sen-Simon, Sh. Monteskye, J.J. Russo va boshqalarning davlat va fuqarolik jamiyati haqidagi qarashlari. Davlat, hokimiyat va siyosiy tuzum munosabatlari. Jamiyatning davlat tuzumi. Fuqarolik jamiyati va davlat munosabatlari. O'zbekistonda fuqarolik jamiyati shakllanishining ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy omillari.	4
18	18-mavzu. Jamiyat va siyosat	Siyosat tushunchasi. Jamiyatning siyosiy tashkiloti. Siyosiy hokimiyat: faoliyat ko'rsatishi shakllari va metodlarining davlat va jamiyat munosabatlarida namoyon bo'lishi. M. Veberning hokimiyat turlari: xarizmatik, totalitar, demokratik haqidagi g'oyalari. Kishilar, ijtimoiy guruhlilar, etnik jamaolarning siyosiy ongi va manfaatlari. V. Paretoning elita nazariyasi. Chikago maktabi vakillarining jamiyat va siyosat masalalari o'zaro munosabatlari bo'yicha ishlab chiqgan ta'limotlari.	4
19	19-mavzu. Jamiyat madaniyat	Jamiyat ijtimoiy-madaniy tizim sifatida. M. Veber tomonidan sotsiologiyani madaniyat haqidagi empirik fan sifatida asoslanishi. G. Zimmelning madaniyatning sotsiologik jihatini aks ettiruvchi ta'limoti. Madaniyatning institutsionalizatsiya jarayonlariga ta'siri. Madaniyat va sivilizatsiya. G'arb sivilizatsiyasining halokati haqidagi tanqidiy sotsiologik g'oyalar. Toybnining sivilizatsion taraqqiyotning notekis harakati, an'anaviy, zamonaviy va postzamonaviy sivilizatsiya turlariga ajratish fikrlari. Taraqqiyotning ijtimoiy-madaniy modelini yaratishga urinishlar. Madaniy globalizatsiya va uning oqibatlari.	4
20	20-mavzu. Jamiyat va din	Din tushunchasi va uning ijtimoiy mazmuni. Din ijtimoiy hayotning eng ko'hna elementi. Kishilik jamiyati tarixida din va diniy e'tiqod ahamiyati. Movarounnaxr mutafakkirlari asarlarida dini jamiyat hayotidagi o'zmi masalalariga bo'lgan munosabatlarining yoritilishi. Jahon dinlari: xristianlik, islom va buddizm hamda ularning evolyutsisi. Dinning sotsial funksiyalari. Din sotsiologiyasi sotsiologik bilimning muhim tarmoq yo'nalishi sifatida. Din va diniy e'tiqod sotsiologik tahlil obyektii sifatida. Zamonaviy jamiyatda dinning o'zmi va uni davlat bilan o'zaro munosabati. O'zbekistonda diniylik va dunyoviylik munosabatlari.	6
21	21-mavzu. Jamiyatning sotsial strukturasi	Sotsial struktura tushunchasi. Sharq jamiyatida sotsial tabaqalashish muammolari. Forobiyning ijtimoiy qarashlarida sotsial struktura muammolarining tadqiq etilishi. A.R. Redkliff-Braun va B. Malimovskiyning struktural-funksional yondashuvlari. R. Mertonning struktural-funksional tahlili. Sotsial tabaqalashishga sinfiylik tamoyilining qo'llanishi va uning salbiy oqibatlari. Ommaviy qatag'onlar – sinfiy yondashuvning maxsuli. XX asrning 20-30 yillaridagi sinfiy tabaqalashuv va uni o'zbek xalqiga keltirgan jiddiy va ayanchli oqibatlari. Sotsial struktura tushunchasining	4

22	22-mavzu. Sotsial stratifikatsiya	zamonaviy g'oyalari. Jamiyatning sotsial strukturasi rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari. Sotsial stratifikatsiya tushunchasi. «Sotsial tengsizlik», «sotsial stratifikatsiya», «strata» tushunchalari aloqadorligi. Sotsial stratifikatsiyaning sotsial tizim bilan o'zaro aloqasi. P.A. Sorokinning sotsial stratifikatsiya to'g'risidagi nazariyasi. Stratifikatsiya asoslari va mezonlari: iqtisodiy holat, mavqe, ta'lim va hokimiyat. Stratifikatsiya va sotsial differentsiatsiya. Stratifikatsion tizimlar: qullik, kasta, klan va sinf. Ochiq va yopiq tizimlar. Sotsial stratifikatsiya nazariyasi sinfiylik ta'limotiga qarshi g'oya sifatida. Zamonaviy O'zbekistonda sotsial stratifikatsiya masalalari tahlili.	4
3-semestr			
23	23-mavzu. Sotsial mobillik	Sotsial mobillik tushunchasi. Sotsial mobillik to'g'risidagi sotsiologiya klassiklari: M.Veber, E.Giddens, T.Parsons, P.Sorokin va boshqalarning qarashlari. Mobillik belgilari. Mobillik turlari: gorizontial va vertikal. Guruhiy va individual mobillik. Avlod ichidagi va avlodlar o'rtasidagi sotsial mobillik. Strukturaviy sotsial mobillik. Jamiyatda demografik omillari. Guruhiy berkiilik. Mobillikning Emigratsiya va migratsiya. Mehnat va iqtisodiy migratsiya. Xorijiy ishchi kuchlar bozori. «Aqlar oqimi». Mijabury migratsiya va qochqinlar. Etnosotsiologiya mustaqil fan sifatida. Etnosotsiologiyaning predmeti, strukturasi va asosiy tushunchalari. Etnosotsiologiyaning tadqiqot metodlari. «Ijtimoiy» va «etnik» munosabatlar. Etniklikning asosiy vazifalari va asosiy tadqiqot ko'rinishlari. O'zbekistonda etnosotsiologik bilimlarni vujudga kelishi. Millat madaniy-psixologik jamoa sifatida. «Etnos» va «millat» tushunchalarining o'zaro bog'liqligi. Zamonaviy dunyoda etnik omilining o'rni. Etniklik nazariyasi va konsepsiyasi. Fuqarolik muammosi. Etnik aralashuvchanlik. Zamonaviy dunyoda etnik munosabatlar. Etnik va siyosiy jarayonlarning o'zaro munosabati. Milliy-etnik jamoalarning tarixiy va zamonaviy nazariyalari. XX asrdagi millatlarni o'rganuvchi maktab va yo'nalishlar. XX asrdagi milliy jamoalar va etnoslar konsepsiyasi. Funktsionalizm. Amerika maktabi. Etnopsixologik maktab. Klod Levi-Strousning strukturalizm nazariyasi. Lesli Elvin Uaytning neoevolutsionizm nazariyasi. L.Gumilyovning etnogenez konsepsiyasi. Sotsial konflikt tushunchasi. Sotsial konfliktlarning ro'y berish bosqichlari. Sotsial konfliktlarning funksiyasi va subyektlari. Konflikt turlari: shaxslararo konflikt, shaxslar ichida konflikt, shaxs va guruh o'rtasida konflikt, guruhlararo konflikt, davlatlararo konflikt, millatlararo konflikt. Konflikt sabablari. Sotsial konflikt dinamikasi. Konfliktli vaziyatlarda xulq-atvor strategiyasi: moslashish, kompromiss, hamkorlik, inkor etish, munozarali. Konfliktni hal etish: uning mohiyatini hisobga olib, maqsadini inobatga olib, jarayonning dinamikasini rivojlanishini hisobga olib.	4
24	24-mavzu. Etnosotsiologiya		4
25	25-mavzu. Sotsial konfliktlar		4

26	26-mavzu. Ekologiya sotsiologiyasi	Ekologiya sotsiologiyasi tushunchasi. Uning shakllanish davrlari. Ekologik rivojlanish tushunchasi. Sanoatlashgan va agrar hududlardagi ekologik vaziyat. Umumiylik va xususiylik. Atrof muhit holati: dunyoda, mintaqada, mamlakatda, viloyatda, shahar, tuman va qishloqda. Nohush ekologik hududlar va ulardagi holatni yaxshilashning ijtimoiy-iqtisodiy omillari. Ekologik madaniyat va unun asosiy elementlari. Ekologik ong tushunchasi. Ekologik ong saviyasi uni rivojlantirish tendensiyasi. Barqaror ijtimoiy rivojlanish konsepsiyasi, uning asosiy tamoyillari va unda ekologik ong ahamiyati. Ilmiy-texnikaviy taraqqiyot davrida ekologik ongning roli. Ekologik ijtimoiy harakatlilar. «EKOSAN» tashkiloti va uni O'zbekistondagi ekologik vaziyatni yaxshilashdagi roli. Ekologiya sotsiologiyasining asosiy konsepsiyasi. Zamonaviy davrning dolzarb ekologik muammolari va ularni amaliy jihatlarda tadqiq qilishda sotsiologiyaning o'rni. Sotsial kommunikatsiya tushunchasi. Sotsial kommunikatsiya jarayoniga berilgan asosiy ta'riflar va modellari. Sotsial kommunikatsiya - ma'lumotlarni uzatish, sotsial tizim elementlarni o'zaro bog'lovchi jarayon sifatida. Sotsial kommunikatsiyaning turlari. Jamoatchilik fikri va sotsial stereotiplar ommaviy kommunikatsiya natijalari sifatida. Informatsion to'siqlar. Mish-mishlar norasmiy kommunikatsii maxsulati. Zamonaviy jamiyat hayotida sotsial kommunikatsiya o'rni va ahamiyati.	4
27	27-mavzu. Sotsial kommunikatsiya		2
28	28-mavzu. Sotsial o'zgarishlar va taraqqiyot	Sotsial o'zgarish: tushuncha va shakllari. Sotsial o'zgarishlar strukturasi va mexanizmlari. O'zgarish, rivojlanish, progress, regress. Sotsial o'zgarishlar to'g'risidagi nazariyalar, sotsial o'zgarishlarga olib boruvchi omillar. Jamiyatning evolyutsion rivoji. Sotsial inqiloblar va ularning salbiy oqibatlari. Zamonaviy sotsiologiyada sotsial o'zgarishlar nazariyalari. Sotsial o'zgarish va sotsial barqarorlik. Sotsial keskinlik. Yangi sharoitlarda sotsial transformatsiya: yo'nalishlari, omillari, sotsial oqibatlari. Globalizatsiya va o'zgarayotgan dunyo. Global rivojlanish. Dunyo tizimlarini shakllanishi. Jahon hamjamiyatida O'zbekistonning turgan o'rni. Sotsial o'zgarish: tushuncha va shakllari. Sotsial o'zgarishlar strukturasi va mexanizmlari. O'zgarish, rivojlanish, progress, regress. Sotsial o'zgarishlar to'g'risidagi nazariyalar, sotsial o'zgarishlarga olib boruvchi omillar. Jamiyatning evolyutsion rivoji. Sotsial inqiloblar va ularning salbiy oqibatlari. Zamonaviy sotsiologiyada sotsial o'zgarishlar nazariyalari. Sotsial o'zgarish va sotsial barqarorlik. Sotsial keskinlik. Yangi sharoitlarda sotsial transformatsiya: yo'nalishlari, omillari, sotsial oqibatlari. Globalizatsiya va o'zgarayotgan dunyo. Global rivojlanish. Dunyo tizimlarini shakllanishi. Jahon hamjamiyatida O'zbekistonning turgan o'rni.	4
29	29-mavzu. Sotsial infrastruktura	Sotsial infrastruktura tushunchasi. Sotsial infrastruktura ijtimoiy taraqqiyot omili. Amerikalik iqtisodchi P.Rozenşteyn-Rodan sotsial infrastruktura tushunchasi muallifi. XX asrning 40-yillarida fanga sotsial infrastruktura tushunchasining joriy etilishi. Sotsial infrastruktura iqtisodiy va ijtimoiy hayot sharoitlarini o'rganish omili. Sotsial infrastrukturaning moddiy-buyum muhiti va shaxs, guruh, sinf, jamiyat munosabatlari hamda aloqalarini namoyon qilishi. Sotsial infrastruktura sotsial subyekt asosiy faoliyatini (mehnat, ijtimoiy-siyosiy, madaniy, oilaviy-ma'ishiy) ratsional tashkil qilish mexanizmi sifatida. Sotsial infrastrukturaning asosiy obyektlari. Sotsial infrastrukturaning shakllari: chiziqli (temir yo'l, avtotrassa, aloqa seti, jlektir uzatish liniyalari va h.z.) Aniq (maktablar, teatrlar, oliy o'quv yurtlari va h.z.) Sotsial infrastrukturaning milliy xususiyati. Murakkab iqlimli	4

	hududlarning sotsial infrastrukturasi. Sotsial infrastruktura rivojining tendensiyasi.	
8-Mavzu. Zamonaviy sotsiologiya va uning taraqqiyoti istiqbollari	Global jahon hamjamiyati zamonaviy sotsiologiyaning obyekt sifatida. Yangi sotsiologik ta'limotlar. XXI asrdagi sotsiologik paradigmalar. Sotsiologiyada modern va postmodernizm nazariyalari. O'zbekistonda sotsiologiya sotsial jarayonlarni globallasuvi sharoitida rivojlanish muammolari. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan empirik va amaliy sotsiologik tadqiqotlarda foydalanish. Yangi sotsial texnologiyalar va sotsiomadaniy tadqiqotlar. Axborot jamiyati sharoitida sotsial bashorat va loyihalashtirish.	4
	Jami: 30s. Hammasi: 120s.	

3. Mustaqil ta'lim ishlari

«Sotsiologiya» fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va ko'mikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlardan va internet saytlaridan foydalanib, quyidagi mavzular bo'yicha referat, ilmiy doklad va prezentatsiyalar tayyorlaydilar. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uni taqdimoti tashkil qilinadi.

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1-semestr				
1	Pozitivizm, psixologizm, neopozitivizm, empirizm, strukturaviy funksionalizm metodologiyalari.	ma'ruza	Falsafa, Pozitivizm, psixologizm, neopozitivizm, empirizm, strukturaviy funksionalizm, 6metodologiya	6
2	Hozirgi zamon sotsiologiyasidagi asosiy yo'nalishlar.	seminar	Sotsiologiyaning zamonaviy maktablari, sotsiologiyaning tarmoq yo'nalishlar. Asosiy, umumiy va maxsus sotsiologik nazariyalar. Sotsiologik nazariyalarning funksiyalari. Qonunlar, kategoriyalar va tushunchalar sotsiologik nazariyaning elementlari sifatida	6
3	Asosiy sotsiologik paradigmalar	ma'ruza	Fanning paradigmali mavqening mezonlari. Fan paradigmasi va ilmiy nazariya. Sotsiologik paradigma va sotsiologik nazariyalar. Asosiy sotsiologik paradigmalar: sotsial faktlar, sotsial defitsitlar; sotsial hatti-harakat; psixologik determinizm; sotsial-tarixiy determinizm paradigmalar.	6
4	Tabiat va jamiyat qonunlari: o'xshashliklar va o'ziga xoslik.	seminar	Tabiat va jamiyat qonunlari: o'xshashliklar va o'ziga xoslik. Ijtimoiy qonunning sotsiologiyani predmeti sifatidagi umumiy xarakteristikasi. Ijtimoiy mexanizm tushunchasi. Ijtimoiy qonun turlari: dinamik, statistik va boshqalar	6

5	Umumilmiy metodlar (induksiya, deduksiya, analiz, sintez, tarixiylik, qiyosiy, eksperiment, kuzatish, gipotezalar tuzish va boshqalar).	ma'ruza	Sotsiologik tadqiqot metodlari va texnikasi. Sotsiologik tadqiqot dasturi.	6
6	Sotsiologik ma'lumotlarni o'plash metodlari: so'rov, kuzatish, sotsial eksperiment, xujjatlarni o'rganish.	seminar	Sotsiologik tadqiqot metodlari. Intervyu, anketa, yarim kuzatuv, to'liq kuzatuv, content-tahlil.	6
7	To'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish metodlari: guruhlash, shkalalashtirish, korrelyatsiyalash va boshqalar.	ma'ruza	Sotsiologiyada tahlil metodlari, omilli tahlil, korrelyatsion tahlil, regression tahlil.	6
8	Sotsiologiyada matematik metodlar, ularning o'ziga xosliklari va qo'llanish sohalari.	seminar	Matematik tahlil, SPSS, BIG DATA, STATA, STADA dasturlari.	6
9	Sharq mutafakkirlarining qarashlarida vaqtdan unumli foydalanish masalalarining tahlili	ma'ruza	Sharq mutafakkirlarining ijtimoiy-falsafiy ta'limotlari	6
10	Yoshlarning bo'sh vaqti va uning sotsiologik tahlili	seminar	“Yoshlarga oid davlat siyosati”	6
11	Talabalarning bo'sh vaqti va uni mazmunli o'tkazish tamoyillari	seminar	Ta'lim va yoshlar, yoshlarning bo'sh vaqti mazmunli o'tkazish bo'yicha xalqaro tajriba	6
12	Dunyoda jinoyatchilik holati	ma'ruza	Deviantlik, delikventlik, kriminal	6
13	O'smirlar va yoshlar jinoyatchiligi	seminar	O'smirlar va yoshlarda begonalashuvi, zamonaviy jinoyatchilik turlari, kiber jinoyatchilik	6
14	Jamiyatda korruptsiya muammosi.	ma'ruza	Jamiyatda korruptsiyaga qarshi mexanizmlar, O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurash davlat dasturi	6
15	Sotsiologik tadqiqot dasturi: muammo, mavzu, obyekt, predmet, maqsad, vazifa, gipoteza, reja. «asosiy majmuua», «tanlangan majmuua».	seminar	Sotsiologik tadqiqot dastur turlari, muammoni aniqlash, tadqiqot metodlarini tanlash	6
2-semestr				
Xotin-qizlar va yoshlarni davlat tomonidan ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni				Jami: 90s.
16		ma'ruza	01.03.2022 yildagi PF-81-son O'zbekiston Prezidentining “Oila va xotin-qizlar	4

	yanada kuchaytirish tizimidagi muammolarni aniqlash	bilan ishlash, mahalla va nuromiy/arni qo'llab-quvvatlash takomillashtirish to'g'risida» gi.Farmoni.		
17	Aholi turmush sharoitini yaxshilash, uni munosib turar-joy bilan ta'minlash, xalqimiz farovonligini oshirishga oid ilmiy tadqiqotlar bilan tanishish	28-yanvardagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida» gi.PF-60-son Farmoni.	seminar	4
18	Jamiyatda sog'lom turmush tarzini qaror toptirish, jismoniy tarbiya va sportni yanada ommalashtirish bo'yicha olib borilayotgan tadqiqotlarni taxlil qilish	28-yanvardagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida» gi.PF-60-son Farmoni	ma'ruza	4
19	Turizmni rivojlantirish, sohaga investitsiyalar jalb etish, kadrlar salohiyatini oshirish bo'yicha kompleks chora tadbirlarni analiz qilish	28-yanvardagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida» gi.PF-60-son Farmoni	seminar	4
20	Oldimizga qo'ygan ulkan vazifalarni amalga oshirishda biz uchun kuch-qudrat manbai bo'ladigan milliy g'oyani rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar o'tkazish	28-yanvardagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida» gi.PF-60-son Farmoni	ma'ruza	4
21	Sotsiologiyaning mustaqil fan sifatida shakllanishi omillari	XIX asr boshlaridagi jamiyatshunosligida rivojlanish g'oyasi. Qiyosiy tadqiqot usullarining shakllanishi. Empirik tadqiqotning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Sotsiologiyaning mustaqil fan sifatida shakllanishining obyekti zaruriyati. Sotsiologiya shakllanishining ilk asosiy bosqichlari: pozitiv-naturalistik, psixologik O. Kont va uning tarixiy taraqqiyot, ijtimoiy turg'unlik va ijtimoiy o'zgaruvchanlik qonunlari haqidagi pozitivistik ta'limoti.	seminar	4
22	Platonning ideal jamiyat qurish g'oyasi	Platonning «Davlat» asari	ma'ruza	4
23	Aristotelning ijtimoiy-falsafiy va siyosiy ta'limoti	Aristotelning «Siyosat» asari muhokamasi	seminar	4
24	Sharq mutafakkirlarining (Forobiy, Beruniy, Abu	Al-Xorazmiy, Forobiy, Beruniy, Abu Ali ibn-Sino, Ibn Holdun,	ma'ruza	4

	Ali ibn-Sino, va boshqalar) ijtimoiy-falsafiy qarashlari			
25	Sotsiologiyani mustaqil fan sifatida G'arbiy Yevropada vujudga kelishi va uning rivojlanish bosqichlari	XIX asr boshlaridagi jamiyatshunosligida rivojlanish g'oyasi. Qiyosiy tadqiqot usullarining shakllanishi. Empirik tadqiqotning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Sotsiologiyaning mustaqil fan sifatida shakllanishining obyekti zaruriyati.	seminar	4
26	Sotsiologiyaning fan sifatida shakllanishida numtoz olimlar ta'limotining roli (O.Kont, G.Spenser, M.Veber)	O.Kont va uning tarixiy taraqqiyot, ijtimoiy turg'unlik va ijtimoiy o'zgaruvchanlik qonunlari haqidagi pozitivistik ta'limoti. E.Dyurkgeymning sotsiologik ta'limoti, sotsiologiyaning predmeti va strukturasi haqidagi g'oyalari. M.Veberning sotsiologik ta'limoti va metodologik g'oyalari.	seminar	4
27	XIX-asr oxiri va XX-asr boshidagi klassik sotsiologiya	XIX asr boshlaridagi G'arbiy jamiyatshunosligida rivojlanish g'oyasi.	ma'ruza	4
28	yo'nalishlar. Pozitivizm, psixologizm, neopozitivizm, empirizm, strukturaviy-funksionalizm	Pozitivistik, psixologik, nepozitivistik, fenomenologiya realizistik metodologiyalar.	seminar	4
29	Hozirgi zamon sotsiologiyasidagi asosiy yo'nalishlar	Sotsial injenering, raqamli sotsiologiya, yoshlar sotsiologiyasi	ma'ruza	4
30	Sobiq Ittifoq jamiyatida sotsiologiya faniga bo'lgan munosabat va uning sabbiy oqibatlari	Sotsiologiya fanining Sobiq Ittifoq jamiyatida rivojlanish muammolari.	seminar	4
31	Sotsiologiyaning asosiy vazifalari	Talabalarga jamiyat taraqqiyotidagi ijtimoiy muammolarni sotsiologik nuqtaiy nazaridan tushuntirish dolzarb masalalarni yechishning uslub va uslubiyotlarni, sotsiologik tahlil va tavsiyalar yaratishni o'rgatish	ma'ruza	4
32	Sotsiologiya strukturasi shakllanishi	Fanda struktura tushunchasi va uning ahamiyati. Sotsiologiyaning strukturasi va uning asosiy tarkibiy qismlari. Sotsiologiya strukturasi elementlarining rivojlanish dinamikasi.	seminar	4
33	Fundamental sotsiologiyaning tadqiqot obyekti	Fundamental (asosiy) va amaliy sotsiologiya: ularning umumiyligi va farqi. Jamiyat hayotining fundamental muammolarini sotsiologik tahlili. Nazariy va empirik sotsiologiya.	ma'ruza	4
34	Amaliy sotsiologiya va	Amaliy sotsiologiya va empirik	seminar	4

uning ahamiyati	tadqiqotlar metodologiyasi.	Sotsiologik tadqiqot
35	Nazariy sotsiologiyaning rivojlanish dinamikasi	Sotsiologiyaning nazariy-metodologik asoslari. Sotsiologiya tarixi va rivojlanish jarayonlari. Sotsiologiyada maxsus va tarmoq yo'nalishlari tushunchalari. XX asrning birinchi choragida tarmoq shakllanishi. Sotsiologiyasini maxsus va tarmoq yo'nalishlarining obyekti, predmeti, maqsad va vazifalari.
36	Sotsiologiyadagi maxsus va tarmoq yo'nalishlari	Sotsiologiya va tabiiy fanlar. «Bir omil pozitivistik-naturalistik maktablar» nazariyalarining sotsiologiya rivojiga ta'siri.
37	Sotsiologiya rivojiga tabiiy fanlar ta'siri	Sotsiologiya va ijtimoiy gumanitar fanlar. Gumanizm maktablari.
38	Sotsiologiyaning ijtimoiy gumanitar fanlar bilan o'zaro bog'liqligi	Gumanistik sotsiologiya
39	Sotsiologiya va aniq fanlar munosabatlari	Sotsiologiya va aniq fanlar. Sotsiologik tadqiqotlar va matematika fani aloqadorligi. Sotsiologiya va statistika. Sotsiologiyaning fanlar tizimida umumidissiplinar fan sifatida tutgan o'ziga xos o'rni.
40	Jamiyat va uning asosiy shakllari	Jamiyat strukturasi: ma'naviy, iqtisodiy, siyosiy, huquqiy. Jamiyat turlari: an'anaviy, industrial, postindustrial. Jamiyatning zamonaviy tushunchalari: «ochiq jamiyat», «yopiq jamiyat», «informatson jamiyat», «iste'mol jamiyati», «mo'l-ko'chilik jamiyati».
41	O'zbekistonda jamiyat hayotini erkinlashtirish	Davlat hokimiyat va siyosiy tuzum munosabatlari. Jamiyatning davlat tuzumi. Fuqarolik jamiyati va davlat munosabatlari. O'zbekistonda fuqarolik jamiyati shakllanishining ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy omillari.
42	O'zbekistonda yoshlarga oid siyosat va uning xususiyatlari	«Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida» gi qonuni va uning ahamiyati
43	Sotsiologiyada sotsial institut tushunchasi	Sotsiologiyada sotsial institut tushunchasi. Sotsial institut belgilari. Sotsial institutning asosiy vazifalari. Sotsial institut turlari: oila, siyosat, din, iqtisod, ta'lim, huquq va boshqalar.
44	Deviant xulq-atvor turlari va belgilari	Deviansiya, delikventlik, kriminal. Jinojatchilikni shakllantiruvchi omillar. Jinojatchilik profilaktikasi.
45	Ichki va tashqi nazorat	Nazorat turlari. Nazorat mezonlari. Nazorat tushunchasi. O'z-o'zini nazorat etish
		Jami: 120 s

3-semestr		
46	Zamonaviy O'zbekistonda sotsial stratifikatsiya va sotsial mobillik masalalari tahlili.	Zamonaviy O'zbekistonda sotsial stratifikatsiya tahlili. O'zbekistonda sotsial mobillik turlari.
47	Sotsial tushunchasi va uning mohiyati.	Mobillik belgilari. Mobillik turlari: gorizontol va vertikal. Guruhiy va individual mobillik. Avlod ichidagi va avlodlar o'rtasidagi sotsial mobillik. Strukturaviy sotsial mobillik. Jamiyatda sotsial mobillik yo'llari.
48	Sotsial mobillik to'g'risidagi sotsiologiya klassiklari: M.Veber, E.Giddens, T.Parsons, P.Sorokin va boshqalarning qarashlari.	Sotsial mobillik to'g'risidagi sotsiologiya klassiklari: M.Veber, E.Giddens, T.Parsons, P.Sorokin va boshqalarning ta'limlari.
49	Gorizontol va vertikal sotsial mobillik.	Gorizontol va vertikal sotsial mobillikning turlari va belgilari.
50	P.Sorokinning ijtimoiy stratifikatsiya konsepsiyasi.	P.Sorokinning sotsial stratifikatsiya nazariyasi.
51	M.Veber sinflar, statuslar, partiyalar xaqida.	M.Veberning sotsiologik ta'limoti.
52	Sotsial munosabatlar tushunchasi, strukturasi, mohiyati.	Sotsial munosabatlar tushunchasi, strukturasi, mohiyati.
53	Sotsial munosabat turlari: hamfikrlik, kooperatsiya, kurash, begonalashuv, befarqlik, krizis, kamsitish, notenglik.	Sotsial munosabat turlari: hamfikrlik, kooperatsiya, konfliktlar, kurash, begonalashuv, befarqlik, krizis, kamsitish, notenglik.
54	Sotsial munosabatlar tizimidagi plyuralizm.	Sotsial munosabatlar tizimidagi plyuralizm masalasi. Tenglik va plyuralizm ijtimoiy tuzum taraqqiyotining tamoyillari sifatida.
55	Sotsial munosabatlarning asoslari.	Sotsial munosabatlar turlari: hamfikrlik, kooperatsiya, kurash, begonalashuv, befarqlik, krizis, kamsitish, notenglik, plyuralizm. hamfikrlik, barqarorlik va kooperatsiya.
56	Hamfikrlik, barqarorlik va kooperatsiya - sotsial muvaffaqiyatli ishlashning omillari sifatida.	Hamfikrlik, barqarorlik va kooperatsiya omillari. Kooperatsiya tushunchasi va belgilari.
57	E.Dyurkgeym	E.Dyurkgeymning "O'z joniga qasd

	konsepsiyasida ham fikrlilik tushunchasi.		qilish" va "ijtimoiy mehnatning taqsimoti" asarlari.	
58	Kooperatsiya ijtimoiylikning belgisi sifatida.	ma'ruza	E. Dyurkgeym fikricha, industrial jamiyatdagi sotsial birlamlikka ikkita omil salbiy ta'sir ko'rsatadi: mexanik birlamlik va xizmat joyida o'rtoqlik ruxini topish harakatlari.	3
59	pozitivizm sotsiologiyasida barqarorlik va inqiroz ongi.	seminar	O. Kont va uning tarixiy taraqqiyot, ijtimoiy turg'unlik va ijtimoiy o'zgaruvchanlik qonunlari haqidagi pozitivistik ta'limoti.	3
60	Barqarorlikni strukturaviy-funksional asoslash.	ma'ruza	Barqarorlik tushunchasi va belgilari. Barqarorlikni strukturaviy-funksional jarayonlari.	3
61	Begonalashuv va tanazzul.	seminar	Begonalashuv turlari va ularning ijtimoiy oqibatlari.	3
62	E. Dyurkgeymning anomiya (qonunsizlik) konsepsiyasi.	ma'ruza	E. Dyurkgeymning anomiya (qonunsizlik) nazariyasi.	3
63	F. Tennes, M. Veber, G. Zimmel, ekszenstensial va fenomenologik sotsiologiya asoschilari ta'limotlarida va begonalashuv jamiyatdagi xodisalarining o'zaro aloqodorigi to'g'risidagi fikrlari.	seminar	F. Tennes, M. Veber, G. Zimmellarning fenomenologik sotsiologiya nazariyalari.	3
64	Begonalashuv turlari va ularning ijtimoiy oqibatlari.	ma'ruza	Begonalashuv turlari va ularning ijtimoiy masalalari.	3
65	Tenglik va plyuralizm ijtimoiy tuzum tamoyillari sifatida.	seminar	Tenglik va plyuralizm ijtimoiy tuzum taraqqiyotining tamoyillari sifatida.	3
			Jami:	60s
			Hammasi	270s.

6. O'QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar:

1. Frolov S.S. Obshaya sotsiologiya. // Uchebnik. – M.: «Prospekt», 2012
  2. Toshenko J.T. Sotsiologiya. // Uchebnik. M.: «YUNITI», 2012
- Qo'shimcha adabiyotlar:**
1. Aliev B., Rafiqov G., Sultonov T., Mullajonova M., Rahmonov B. va boshqalar. Sotsiologiya (O'quv qo'llanma). – Toshkent: TDYul nashriyoti. 2006
  2. Sotsiologiya /O'quv qo'llanma. Ubaydullayeva R.A., Bekmurodov M.B., Ota-Mirzayev O.B. va boshq. – Toshkent: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi. 2002
  3. Sotsiologiya. Aliqoriyev N.S., Bekmurodov M.B., Ota-Mirzayev O.B., va boshq. – Toshkent: 2001
  4. Umumiy sotsiologiya. (Aliqoriyev N.S. va Ubaydullayeva R.T. tahriri ostida) – Toshkent: 1999

Axborot manbaalari

1. <http://www.gov.uz> – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.
2. <http://www.lex.uz>
3. <http://www.google.uz>
4. <http://www.ziyounet.us>
5. <http://www.lib.socio.msu.ru>
6. <http://www.socioline.ru>
7. <http://www.socio.ru>
8. <http://www.sociologos.narod.ru>
9. <http://www.socionet.narod.ru>
10. <http://www.sociograd.ru>

7. O'QUV DASTURI HAQIDA MA'LUMOT

O'quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2022 yil "16" "DB" dagi "1" - sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

"Ijtimoiy-gumanitar fanlar" kafedrasi mudiri, p.f.n., dotsent

I. Aslonov (imzo)

Tuzuvchi:

H. Akramov (imzo)

"Ijtimoiy-gumanitar fanlar" kafedrasi katta o'qituvchisi.

Taqribchilari:

Umurzoxova R.A. (imzo)

Alisher Navoiy nomidagi ToshDO-TAU jismaniy va yuridik shaxslar murojaatlari bilan ishlash, nazorat va monitoring bo'lim boshlig'i, s.f.n.,

Sabirova U.P. (imzo)

O'ZMU "Sotsiologiya" kafedrasi dotsenti, s.f.Ds.